

יוסף ורחל

נערך ויוצא לאור ע"י "הספד יוסף ורחל" (בהשתתפות כולל "חוני המעל")
 העלו ל"אבי מורי ר' יוסף בר אסתר סויסה ז"ל שנלב"ע ביום י' סיון התשנ"ב
 ואימי מורתי רחל בת איזיה סויסה ע"ה שנלב"ע ביום כ"ד מר חשון התשע"ז

1977

שבת שלום

שבת כגי' כסלו ה-תשפ"ב
 פרשה: א. מקץ
 ג. ביום הששי
 הפטרה: רני ושמחי
 בסוף הפטרה אומר פסוק ראשון ואחרון מהפטרות ראש חודש ומחר חודש

הדלקת נרות - 16:13
 צאת השבת - 17:06
 ר"ת - 17:37

הדלקת נרות בשבת הבאה 16:13

זמן	שעה
5:29	5:24
5:36	5:31
6:30	6:25
11:33	11:30
11:58	11:55
16:36	16:35

"התנת שבת בלילות תורה, ושגשג" והליכות יוסף ורחל מספר "אירחות מרני"

* ומרן זצוק"ל אמר שבדאי כן עיקר הלכה, ולשיטת הגאונים יהיה זמן צאת הכוכבים שהוא לילה ודאי, כעבור שיעור מהלך שלשת רבעי המיל משקיעת החמה, ובאופק ארץ ישראל אין צריך להחמיר לענין תעניות (וכן במוצאי שבת לענין מלאכות דרבנן) יותר מעשרים דקות אחר השקיעת החמה, ונהג כן למעשה במוצאי תעניות. וכן לשיטת רבינו תם כעבור שיעור מהלך ארבעה מילין אחר שקיעת החמה (שהם שבעים ושתיים דקות זמניות), הוא זמן צאת שלשה כוכבים בינונים.

העלון לרפואת חמי וחמתי שלום בר שמחה ומרים בת רחל מנשה בר דוד וברוריה הרומה להקדיש את העלון או חלקו בטל... 052-5079555

"חנוכה - ריאליזם ואמונה"

אנו תמידים מדוע היו תומכיו של יהודה המכבי כה מעטים שהם מנו בראשית המרד רק כמה מאות ואלפים. וכי לא כל עם ישראל שאף להירות לאומית ורוחנית?

אלא שהמסתייגים סברו, שאין בכוחנו לעמוד כנגד הכח האדיר של היוונים, אשר צבאם היה אולי המעולה ביותר בעולם כולו, לעומת יושבי יהודה, שלא היו גבורי מלחמה ולא מלומדי מלחמה. המסתייגים חשבו שהם "ריאליסטים". בנוסף לכך סברו, שהמורדים בקנאותם הרוחנית והלאומית מסכנים את כל האוכלוסיה, כולל נשים וילדים. אולם ברור שכל הסיבות האלו היו ידועות אף ליהודה המכבי, והוא לא היה פחות "ריאליסט" מהם. הוא ידע הרבה יותר טוב מכולם מה שקורה "תכלס בשטח". הוא אף שמע פקפוקים אלה מחייליו עצמם, כפי שמספר בספר השמונאים (ד, ז, ח, ט). אלא שהסתכלותו היתה מקיפה דורות, והוא הזכיר לחייליו שאם ההסתוריה הישראלית היתה מכוונת על ידי גורמים "ריאליסטים" כאלה, לא היינו מניעים

לאן שהגענו. לא היינו יוצאים ממצרים, דבר שבדאי לא היה ריאליסטי. דוד לא היה מנצח את גולית, שגם זה אינו דבר ריאליסטי. בקיצור, אומר יהודה המכבי: לא תוכל להתחמק מלחמה, שישנם כוחות אלוהיים שפועלים בתוך האומה הישראלית. יש במילים יותר פשוטות: יש לפעול מתוך אמונה בה'.

אם כן, אומר יהודה המכבי, קישורנו לה' אינה סתם נושא לימודי ספרותי פילוסופי שנאה להנות בו, אלא הוא מציאות ממשית עובדתית שעלינו לקחתה בחשבון במהלכנו הצבאיים והפוליטיים. זו הפעם הראשונה אחרי הפסקת הנבואה, שקם אדם ואמר: אמונה בה' היא גם "למעשה", ומתוכה ומכוחה אני יוצא למלחמה. ואמנם התברר פעם אחת ולתמיד, שאמונה בה' היא הריאליזם הנשגב והמקיף ביותר. ואפשר להרהר ולשאול, האם טוב עשו בני החשמונאים, שהתחילו את המרד נגד האוייב בהיותם מתי מספר מעטים נגד רבים וחלשים נגד גבורים. האם אין בצעד הזה כעין "איבוד עצמם לדעת"? התשובה לכך היא שעל כן בא הנס של פך השמן להראות להם למפרע, שהם אכן צדקו, וכישם שהפך הכד של השמן "התגבר" בכמותו הקטנה "על כמה ימים" שלא בדרך הטבע, כך היה גם אצלם, הגם שבדרך הטבע לא היה להם שום סיכוי להתגבר ולנצח, אבל לשם קידוש שם שמים ולמען התורה והאמונה, הכמות הקטנה נתגברה ונתעלתה.

העלון לע"ז
 רוחה (דייוו) פרטובי בת חנה ע"ה שנלב"ע ג' טבת
 זצ"ל. ב.ה.

"על קידוש ה'"

הבוקר עלה על תאפילת, כאשר המושל נמלך בדעתו והגיע למסקנה כי טעה. "קברו של מסעוד עלול להפוך למקום מקודש בעיני אחיו, מוקד עלייה לרגל!" שח למשרתיו, "עלינו להוציא את גופתו של ההרוג מקברו ולשורפה!"
 * משרתיו של המושל נשלחו לבית העלמין, לפתוח את הקבר הטרי ולהביא את גופת ההרוג אל הארמון, אולם עם פתיחת הקבר נדהמו משרתי המושל לגלות כי הוא ריק לחלוטין. גופתו של מסעוד נעלמה ואיננה.
 * "ככה?" סינן המושל מבין שינוי כאשר שבו עבדיו בידים ריקות. "אם כן, אביא לכאן את רבם של היהודים והוא שיאמר לי היכן הגופה! הביאו לכאן מיד את רבי יעקב אבוחצירא!"
 * אלא שרבי יעקב כלל לא התכוון למלא אחר הוראתו של המושל. "מסרו לאדונכם", אמר למשרתיו של המושל, "כי אם ברצונו לדבר עמי, שיתכבד ויבוא אל. אני לא אעלה אל ביתו!"

"חצוף מחוצף!" שאג המושל בזעם, אין קץ כאשר נודע לו על דבריו של רבי יעקב, "הביאו אותו הנה מיד! על כורחו שלא בטובתו!" המשרתים התייראו מפניו של רבי יעקב. הם ידעו כי איש קדוש הוא. ובכל זאת, פקודת המושל חזקה עליהם.
 "אנא, בוא נא עמנו", התחננו לפני רבי יעקב, "לבל ניאלץ לשלוח בך יד".
 "אבוא עמכם", התרצה רבי יעקב, "ובלבד שתעלו קודם לכך לארמונו של המושל ותזהירוהו, כי בכל פסיעה שאפסע לכיוון ארמונו, ימות בן אחד מעשרת בניו וכאשר אסיים לפסוע עשר פסיעות - ימות אחרון בניו!"
 המושל היה גאה ואכזרי באותה מידה. אזהרתו של רבי יעקב לא עשתה עליו רושם. "הביאו אותו הנה", סינן בזעם מבין שינוי, "דבריו לא יבהילוני!"
 "ניחא", הייתה תגובתו של רבי יעקב, כאשר הגיעו אליו משרתיו של המושל בשלישית.

והוא לבש את גלימתו במתינות. נשק למזוזה שבפתח ביתו, והחל פוסע. פסיעה אחת פסע ונעמד. ובאותו הרגע נשמעו זעקות שבר מכיוון הארמון. בנו הבכור של המושל קרס ארצה ונפח את נשמתו.
 רבי יעקב פסע פסיעה נוספת, ובליל הצווחות הלך והתעצם. בן שני צנח ארצה ומת. שוב פסע רבי יעקב, ומלאך המוות הכה בשלישית. בנו השלישי של המושל התמוטט ללא רוח חיים.

תשע פסיעות פסע רבי יעקב ונעמד. הוא הואיל ליתן שהות למושל הגאה, לסגת לאחור, קודם שיאבד את בנו האחרון.
 ואכן, עד מהרה נראה המושל, דוהר על סוסו בדרך המובילה אל ביתו של רבי יעקב, פניו חיוורות כסיד. וידיו אוחזות אך בקושי במושכות. מאחוריו הדרו עבדיו על סוסיהם, מנסים אף בקושי להדביק את הפער בינם לבין המושל, ששכל זה עתה תשעה מתוך עשרת ילדיו.

המושל צנח מסוסו לרגליו של רבי יעקב. "יא סיד", התחנן, "חזור אל ביתך. חזור אל הבית והשאר לי את בני העשירי לפליטה!"
 * רבי יעקב ניאות לשוב אל ביתו, ותוך כדי הליכתו אילף את המושל בינה, להיכן בעלמה גופתו של מסעוד.

"דע לך", כך אמר, "כי אנו לא נגענו בגופה. הקדוש ברוך הוא - שראה כי מסעוד שב בתשובה שלמה, התחרט על רצונו להתאסלם ומת כיהודי על קידוש השם, כשקריאת "שמע ישראל" על שפתיו - הוא שהעלים את גופתו מעיניכם, למען לא תבצעו בה את זממכם".
 * ואך למורת לציין, כי מני אז רחש המושל של תאפילת יראה עצומה מפניו של רבי יעקב אבוחצירא.

הודעות מרכז "Shai for Zion" פתוח בימים: א - ה פלא... 052-5079555

שיעורי לווין

לע"ג מרן הרב עובדיה יוסף זצוק"ל
 כל מוצאי שבת אפשר לצפות בשיעורי הרש"ל ר' יצחק יוסף שליט"א בלוויין על מסך גדול בבית הכנסת אשר ב"שבט סופר"

העלון לרפואת והצלחת יוסי ביטון הבעלים של "אביזרי הגולן" וכל משפחתו ישלם ה' פעולו אמן

וידא יוסף את אוזו ויכרם ויתנכר אליהם וילכר אתם קשות" יוסף היה צדיק וחסידי גדול, אם כן מדוע הולכר לאחיו וגרם להם צער גדול כל כך, ומדוע כיהן אותם מרגלים? ולא הסתפק יוסף בכך, אלא אף אסר אותם במשמור שלשה ימים, ובשהוציאם עצר את שמעון, ואותם שלח להביא את בנימין, ואחר כך עשה המעשה עם הגביע?

אלא כוונתו של יוסף היתה לטובת אחיו, שמתוך שהיה אוהב אותם רצה לצערם כדי שיכופר להם העוון הגדול שעשו כלפיו, שכדאי להעניש בעולם הזה ולא בעולם הבא, ולכך באהבתו אותם עשה את התחבולות כדי שתהיה להם כפרת עוונות, כי הם היו ראויים לקבל עונש מן השמים.

ולכן יוסף חישב יפה וגרם להם חמשה מיני צער, כדי שיכופרו להם אותם חמשה עוונות ולא יענשו עליהם בעולם הבא, ואין טובה מרובה מזה.

ובכן נפרע להם מדה כנגד מדה, ולכן העליל עליהם מרגלים אתם שהוּא עוון שהייתם עליו מיתה. ומאחר שהם השליכו אותו לתוך הבור, אף הוא שם אותם במשמור. ומפני ששמעון השליכו לבור, ציער אותו יותר מכל אחיו והושיבו במאסר. ומפני שהם גנבוהו ומכרוהו, השיב הכסף באמתחותיהם כדי שיצטערו ויחשבו שיחשדו אותם בגניבה ויקח אותם לעבדים, ולכן אף ציערם בגביע.

"ויכר יוסף את אוזו והם לא הכירוהו" "והם לא הכירוהו" - שויצא מאצלם בלא חתימת זקן (רש"י)

לכאורה יש לשאול, והרי השבטים הקדושים היו חכמים ונבונים, ואיך לא הכירוהו על אף שהיה עתה עם חתימת זקן?

ואפשר לומר בדרך רמז, שהכוונה שלא הכירוהו מבחינה רוחנית, דהיינו שהתפעלו לטובה שראוהו עם חתימת זקן, וששמרו על הגחלת ועל מנהגי בית אבא, אף על פי שהיה שקוי זמן רב בארץ מצרים ששטופה בזימה, עם כל זה נשאר נאמן לדתו ולאמונתו...

"אם כלים אתם אוזיכם אוזר ויכר בבית משמרכם... ואת אוזיכם הקטן תביאו אלי ויאמנו דברים"

לכאורה צריך להבין, לשם מה רצה יוסף לתפוס את אחד מאחיו במצרים? ואם משום שרצה להכריחם לבוא אצלו שנית בנימין, הלא בעל כרחם יהיו מוכרחים לבוא במצרים כשיכלה שבר רעבון ביתם?

ותירץ הגאון רבי שלמה הכהן מוילנא בשם אביו, שבעיקר רצה יוסף שיביאו את בנימין אחיו אליו לראותו, אך כיון שידע בבירור שיעקב לא ירצה לשלחו עמדם, פך יקראנו אסון בדרך, לכך חשש שמא ישכרו אחד מן השוק, ויביאו אותו ויאמרו שזה בנימין אחיהם הקטן, והוא לא יוכל להכחישם שאדם זה אינו בנימין, שהרי לא הכיר אותו. לכן

בחכמתו אילץ את שמעון להשאר אצלו במאסר, כדי שאם יביאו אחד מן השוק כאילו הוא בנימין, תיכף יוליכנו למאסר לשאול את שמעון אם הוא מכירו או לא, ושמעון בודאן יאמר את האמת שאינו מכירו מעולם, שהרי לא ידע שאחיו הביאו אותו במקום בנימין. כך לא יוכלו אחיו להטעותו באחיהם.

"והם לא ידעו כי שומעו יוסף כי המליץ בליתם" הנה אמרו רבותינו במדרש (פרשת ויחי). שבשביל ששמעו יוסף מאחיו, שאמרו על אביהם יעקב עשרה פעמים "עבדך", לכך נחסרו ליוסף עשר שנים משנותיו, כיון שהוא מדה כנגד מדה, שכיבוד אב ואם גרם אריכות ימים ושנים, והבזיון שמבזה לאביו גרם מיעוט שנים.

ולכאורה יש להבין, והרי במקרא לא כתוב אלא רק חמש פעמים "עבדך" אולם לפי הפסוק הנ"ל הענין מובן, שכתוב: "כי המליץ בינתם", והמליץ היה חוזר ומתרגם לפני יוסף את דבריהם, וממילא יוסף שמע עשר פעמים "עבדך".

"ויצא לבם ויזדרו איש אל אוזו לאמר מה זאת עשה אליהם לנך" לכאורה מה הפחד והחרדה הזאת בלב השבטים הקדושים, גיבורי הכח אנשי החיל?

ברם - אומר רבי משה חברוני - הענין הוא כמו שכתב התרגום יונתן: "מה דא עבד ה' ולא בחובה דילנא", היינו שכל חרדתם נבעה מתוך שפשפשו במעשיהם ולא מצאו את העוון שבגינו נתחייבו עונש זה. עצם העובדה שסיבת העונש החמור הזה נסתרה מהם, הוציא את לבם בחרדה "מה זאת עשה אליכם לנו", על מה ולמה עשה זאת לנו, וממה עלינו לשוב בתשובה.

אנכי אעירבני מידי תבקשני אם לא הביאותי אליך והצלתני לפניך" "והצגתו לפניך" - שלא אביאו אליך מת כי אם חן (רש"י).

לכאורה יש לשאול מה החידוש שיביא לו את בנו חי ולא מת, וכי לשם מה צריך יעקב אבינו את בנו כשהוא מת, ואם כן מה החידוש? ויש לומר בדרך רמז, שהכוונה כאן על הרוחניות, כיון שיעקב אבינו חשש שבנו יתקלקל בארץ מצרים השטופה בזימה ותועבות, לכן אמר לו יהודה, והצגתיו לפניך כשהוא חי מבחינה רוחנית, ואל לך לחשוש שמא יושפע לרעה ממנהגייהם הרעים ויחשב כמת...

"ואל שדי יתן לבם רוזים לפני האיש" לכאורה היה צריך לומר "יתן עליכם רחמים", והרי לכך נתכוון שהשם יתברך ירחם עליהם, ולמה אמר "יתן לבם רחמים"?

מבאר הרבי רבי משה יחיאל מאור: הרוצה שירחמו עליו מן השמים, צריך תחילה שיהיה הוא עצמו רחמן, כדרך שאמרו: "כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים".

אף יעקב אבינו איחל לבניו, שיזכו להיות רחמנים, שיתן הקדוש ברוך הוא להם מדה טובה זו של רחמנות על אחרים, וממילא ירחמו גם עליהם מן השמים...

אמרות יוסף ורחל

"נוי של מצוה" הצדיק רבי יצחק אייזיק מזיריציוב היה מקפיד שבלי ביתו יהיו פשוטים ביותר, ורק לצורכי מצווה השתמש בכלים יפים ויקרים - הנזכרים, פמוטות לנרות שבת, גביע לקידוש, קופסת בשמים להברלה וכדומה.

פעם השתתף עשיר מהסידרו בהגדרה וזכה בשולחן קטן עשוי בסת. הוא החליט להעניקו שי לרבו. אולם הצדיק סירב לקבל את המתנה. אמר לו בנו, שאפשר להשתמש בשולחן זה כדי להניח עליו את החנוביה, ויש בכך משום תוספת נוי והידור במצווה.

שמע זאת הצדיק והסכים לקבל את המתנה. אולם במשך כל השנה דרש שהשולחן יימצא בבית בנו, ורק לקראת הנזכה היו מביאים את השולחן אליו והוא היה מציב עליו את מנורת החנוכה.

הלכות יוסף ורחל

סדר תפלת מנחה
ההלכות מספר "הלכה ברורה" להרה"ג דוד יוסף שליט"א

תפלת מנחה נוספת בתורת נדבה

א. מי שרוצה להתפלל תפלת מנחה שתי פעמים, האחת בזמן מנחה גדולה והשניה בזמן מנחה קטנה, אחת לשם חובה ואחת לשם תפלת נדבה, יתפלל התפלה הראשונה בזמן מנחה גדולה לשם נדבה, והתפלה השניה בזמן מנחה קטנה לשם חובה.

ובזמן הזה נוהגים שלא להתפלל תפלת נדבה כלל, מפני שכתבו כמה ראשונים שהמתפלל תפלת נדבה צריך שיהא מכיר בעצמו שהוא זריז וזהיר ואמיד בדעתו שיוכל לכוין בתפלתו מתחלה ועד סופה, ואם אינו יכול לכוין כראוי ומתפלל תפלת נדבה עליו הכתוב אומר (ישעיה פרק א' פסוק יא) "למה לי רוב זבחכם וכו', והלואי שיוכל לכוין בשלשת התפלות הקבועות בכל יום.

ומכל מקום כשיש ספק אם התפלל, או כשנתעורר לו ספק אם יצא ידי חובת תפלה, אף בזמן הזה חוזר ומתפלל בתנאי של נדבה, ואומר: אם אני חייב להתפלל תהיה תפלה זו לחובת תפלה, ואם איני חייב להתפלל תהיה תפלה זו תפלת נדבה.

ולעיל (סימן קז) נתבארו בהרחבה דיני ספק בתפלה ודיני תפלת נדבה.

אמירת "רצה" בתפלת המנחה

ב. בדורות הקודמים היו מקומות שלא נהגו לומר "רצה" בתפלת המנחה בכל יום, והיו מתחילים בברכה "ואשי ישראל" וכו', ורק בשאר תפלות מתחילים הברכה ב"רצה", וכן בימי תענית, שיש בהם נשיאת כפים במנחה, היו מתחילים "רצה". ובמנחה של יום הכפורים אף על פי שאין בה נשיאת כפים היו מתחילים "רצה", וכמה פוסקים כתבו לרחות מנהג זה, ומנהג ישראל כעת בכל המקומות להתחיל הברכה בכל התפלות מ"רצה", וכן צריך לנהוג.

תשלומין לתפלת מנחה

ג. אם טעה או שהיה אנוס ולא התפלל תפלת מנחה, מתפלל בערבית פעמיים שמונה עשרה, הראשונה לתפלת ערבית והשניה לתשלומי מנחה, כשם שבשאר תפלות אם טעה או שהיה אנוס ולא התפלל תפלה אחת מתפלל תפלת תשלומין בזמן התפלה שלאחריה.

ולעיל (סימן קח) נתבארו בהרחבה דיני תפלת תשלומין.